

БЕРКОВИЧ ЕСФІР СЕМЕНІВНА

Беркович Есфір Семенівна (2. 03. 1912, м. Бахмут (нині – м. Артемівськ Донецької обл.) – 23. 11. 1992, Харків) – український бібліограф, співробітник Центральної наукової бібліотеки Харківського державного університету (нині Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна), Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка (ХДНБ), Харківської міської спеціалізованої музично-театральної бібліотеки імені К. С. Станіславського.

Дитинство Е. С. Беркович було драматичним: у семирічному віці вона втратила матір. У 1921 р. з батьком та сестрами переїхала до Харкова. У дівчини виявилися музичні здібності. Після закінчення школи у 1931 р. вона вступила на вечірнє відділення Ленінградської консерваторії. У цей час влаштувалася працювати до Державної публічної бібліотеки ім. М. Є. Салтикова-Щедріна. Але, з особистих обставин, залишила Ленінград (нині Санкт-Петербург) та повернулася до Харкова.

Закінчивши бібліотечні курси, працювала у ХДНБ у науково-методичному відділі на посадах бібліотекаря (1933–1934) та бібліографа центрального довідкового апарату (1934–1941). У вересні 1941 р. виїхала в евакуацію до м. Коканд (Узбекистан), де працювала в артілі. У січні 1945 р. за викликом брата поїхала до Москви, де влаштувалася на посаду старшого бібліотекаря Державної бібліотеки СРСР ім. В. І. Леніна (нині Російська державна бібліотека). Через тяжку хворобу, отриману в роки війни, у вересні 1945 р. була вимушена звільнитися.

Протягом тривалого часу через боротьбу з космополітизмом не могла знайти роботу. У 1948 р. прийнята тимчасово на посаду редактора Центральної наукової бібліотеки (ЦНБ) Харківського державного

університету. У 1950 р. зайняла посаду бібліографа науково-бібліографічного відділу ЦНБ, на якій залишалася до 1970 р. Під час роботи у ЦНБ взяла участь в укладанні 12 бібліографічних покажчиків. Серед них – персональні, присвячені видатним особистостям – філософу Г. С. Сковороді, засновнику Харківського університету В. Н. Каразину, фізіологу І. П. Павлову, хіміку Є. С. Хотинському, фізико-хіміку М. А. Ізмайлову, систематичні покажчики до періодичних видань Харківського університету та вчених товариств при ньому.

У 1971–1991 рр. працювала бібліографом Харківської міської спеціалізованої музично-театральної бібліотеки імені К. С. Станіславського. У цій бібліотеці вона створила алфавітний каталог книг нотного відділу, була одним із провідних фахівців з розробки спеціалізованої схеми індексації літератури з мистецтва на основі УДК, сприяла створенню довідково-бібліографічного відділу. Ненадрукованими залишилися зібрані нею бібліографічні списки «Література о Н. А. Лысенко за 1920–1972 гг.», «Література о композиторе Р. Щедрине: за 1958–1971 гг.», «Т. Н. Хренников: литература за 1946–1973 гг.», «Література об А. Н. Скрябине за 1925–1971 гг.», «С. В. Рахманинов: список литературы», «М. П. Мусоргский и его опера «Борис Годунов» на сцене и на экране» та багато інших.

Праці

1. Иван Петрович Павлов, 1849–1936: к 100-летию со дня рождения : памятка читателю / сост.: Э. С. Беркович и др. Харьков, 1949. 59 с.
2. В. Н. Каразин, 1773–1842 : биобиблиогр. / сост.: Э. С. Беркович и др. Харьков, 1953. 115 с.; То же: 2-е изд., доп. // «Я смело могу стать перед лицом потомков...». Харьков, 2004. С. 32–87.

3. Систематический указатель к «Запискам Харьковского университета» за 1874–1919 гг. / сост.: Э. С. Беркович и др. Харьков, 1953. 59 с.
4. Систематический указатель к периодическим изданиям Историко-филологического общества при Харьковском университете за 1886–1914 гг. / сост.: Э. С. Беркович, Р. А. Ставинская. Харьков, 1955. 71 с.
5. Систематический указатель к «Ученым запискам Харьковского государственного университета имени А. М. Горького», трудам факультетов и научно-исследовательских учреждений за 1934–1953 гг. / сост. Э. С. Беркович и др. Харьков, 1955. 63 с.
6. Николай Аркадьевич Измайлов : биобиблиогр. / сост.: Э. С. Беркович, Х. С. Надель. Харьков, 1964. 95 с.
7. Григорій Сковорода : біобібліографія / уклад. Е. С. Беркович та ін. Харків, 1968. 183 с.; Те саме: 2-е вид., випр. і доп. Харків, 1972. 203 с.
8. Евгений Семенович Хотинский (1877–1959) : [биобиблиогр. указ.] / сост.: Э. С. Беркович, М. Г. Швалб. Харьков, 1970 [на обл. 1971]. 50 с.
9. Указатель к «Трудам Общества физико-химических наук при Харьковском университете» за 1873–1915 годы / сост. Э. С. Беркович. Харьков, 1972. 97 с.

Джерела

1. Гончаренко Т. Г. Беркович Есфір Семенівна // Енциклопедія сучасної України. Київ, 2003. Т. 2. С. 524 з фот.
2. Материалы библиографических чтений памяти Э. С. Беркович // Переступи порог библиотеки: Харьков. гор. специализир. муз.-театр. б-ка им. К. С. Станиславского (1955–2005) : юбил. сб. / сост. Т. Б. Бахмет. Харьков, 2005. С. 125–143.
Зміст: Есфір Семеновна Беркович / Татьяна Гончаренко. С. 126–138. Библиогр. : с. 136–138 ; Воспоминания об Эсфири Семеновне Беркович / Рахиль Ставинская. С. 139–141 ; Наша Эсфирь Семеновна / Лариса

Чудновская. С. 141 ; Беспокойное сердце : воспоминания об Э. С. Беркович / Михаил Вярвильский. С. 142 ; Библиограф от Бога / Юрий Щербинин. С. 143.

3. Мазманьянц В. К. І знов пережила усе минуле : [спомини] // Харків. ун-т. 2007. 23 жовт.: іл.

4. Мазманьянц В. К. «Вновь пережила все бывшее...»: [воспоминания] // Віра Карпетівна Мазманьянц – бібліотекар, бібліограф, книгознавець : (до 90-річчя з дня народження): біобібліогр. покажч. Харьков, 2008. С. 20–47. С. 29, 23, 28, 31–33: про Е. С. Беркович.

5. Глибицька С. Б. Беркович Есфір Семенівна // Українські бібліографи : біогр. відомості : проф. діяльність : бібліографія / Держ. закл. «Нац. парлам. б-ка України». Київ, 2011. С. 17.

Глибицька Світлана Борисівна

Статтю створено 20.02.2017